

ismeretes, ami arra utal, hogy valamikor nem farsang idején, hanem Miklós napján öltöztek maskarába. Az alakoskodók helyenként háztól házig járnak, másutt a falu közepén táncolnak, mókáznak. Egykori termékenységvarázsló szerepükre utal, hogy azért táncolnak, a répa vastagra, a len magasra nőjön. *Madáchy* Károly dolgozata egy valaha fontos szerepet játszott növényi kultúra: a hajdina vagy tatárka természetének és felhasználásának paraszti ismeretanyagáról közöl lényeges adatokat. Hangsúlyozza, hogy a szlovén községekben egyaránt ismerték és természetették az emberi táplálkozásra alkalmas és az állatok etetésére használatos hajdinát.

A magyarországi szerbek folklórájával és népszokásaival két dolgozat foglalkozik. *Grin* Igor tanulmánya a Békés és Csongrád megyei szerbek népdalainak alakulására hívja fel a figyelmet s egyúttal rámutat e folyamatban a jelentős befolyást gyakorló népi énekesek szerepére. *Marinov* Jelena a Csepel-szigeti Lórév szerb lakosságának családi ünnepei közül a lakodalmi szokásokat írja le.

Horvát lakosságunkról is olvashatunk a tanulmánykötetben. *Horváth* Iván a nyugat-magyarországi úgynevezett „ča” nyelvjárást beszélő horvát lakosság téli ünnepi szokásaival és hiedelmeivel ismerteti meg az érdeklődőt. *Báldy-Bellosics* Flóra sok évtizedes, fáradhatatlan gyűjtő és feldolgozó munkája eredményeként a kötet leggazdagabban illusztrált tanulmánya a hercegszántói sokác szöttesek világába vezet az olvasót. Csak sajnálni tudjuk, hogy nem színes nyomásban láthatók e dolgozat illusztrációi. Ugyancsak a hercegszántói sokácok keresztnév anyagának történeti változásairól ad áttekintést *Mándics* Zsivko, míg *Mándics* Mihály a csávolyi falumúzeum megalapításáról, összetételéről és fejlesztéséről, valamint az iskolai és iskolán kívüli oktatásban betöltött jelentős szerepéről ad szemléletes áttekintést. *Kovács* András a Pécssett megtelepedett, Kelet-Boszniából származó bosnyákok szőlőművelésének emlékeit tárja fel.

Az ismertetett tanulmánykötet annak a jelentős néprajzi vállalkozásnak a keretében jelent meg, amely nemzetiségeinket *anyanyelvükön* ismerteti meg hagyományos népi kultúrájuk alakulásával. Az Etnografija Južnih Slavena u Madjarskoj című sorozat a Magyar Néprajzi Társaság és a Magyarországi Délszlávok Demokratikus Szövetsége közös kiadványa. A gondos szerkesztés *Balassa* M. Iván és *Dékity* Márk munkáját dicséri.

KISS MÁRIA

Mihai Purdi meséi

POVEȘTILE LUI MIHAI PURDI

Jólesően halljuk ki a kötet szakszerű előszavából, *Kovács* Ágnes (a szövegben: *Ágnes Kovács*) soraiból az ország közösségének örömét, amellyel kijelenti: „*Alexandru Hoțopan* (tehát a feldolgozó) érdeme, hogy Mihai Purdi meséi nem veszítettek el csillogásukat, és immár, Vasile Gurzău mellett egy másik jeles román mese-mondóval is büszkélkedhetünk.”

Az öröm jogos: a nemzeti kisebbség eleven, termő kultúrája mindig büszkeség egy ország számára. És sok mindennél jobban világít rá az együttélés természetére, a közéletre, az államélet szellemére. Még ha azt akarta vagy kívánta volna is tőle valaki, Mihai Purdi akkor sem felejtí el nyelvét, kulturális hovatartozását. Hát még így, hogy lenini nemzetiségi politikánk serkentette emlékezetre.

Nos, e szép, fantáziás meséket, adomákat, anekdotákat egy Békés megyei, pusztá-

otlakai (románul: județul Bichiș, Otlaca-Pustă) öreg parasztember őrizte meg ki-sebbségben élő közössége, az egész román kultúra és országunk javára.

Amint a kötetet záró dialektológiai-fonetikai útmutató is írja: Purdi *crișan* (tehát: Körös melléki, Bihar táji stb.) nyelvjárásban mondta el meséit. Nem érdeketlen itt megjegyezni, hogy e nyelv milyen régiségeket őriz mind a mai napig. Például: „uomu” (ember) — lásd: *uomo universale* (egyetemes ember) stb.

Purdi meséi motívumaikban (olykor egy-egy mesén belül is) elegyesek, ősrégiek váltakoznak újabbakkal s híven tükrözik a kelet-európai motívumvándorlást, az együttélés, a szomszédosság természetét. Hiszen ez az egész világ mesekincsének sajátossága. Ugyan volna-e valahol még „vadrózsa-pörös” szűkagyúság, vagy Bartókot sértegető történelmi provincializmus és „újlihegés”, amely ezt ne venné tudomásul? Hihetetlen volna.

Purdi meséi ártatlanul szépek és — nem egy — éppen mint *változat* kap eredeti báját, tisztaságot, igazi fényt. A „*Pușinelu, zmauu și hulpe*” (*Szegényke, a sárkány és a róka*) története nagyjából azonos „*Az ördög és a szegényember*” című, magyarul is ősmert népmesével, a „*Nuștiule*” pedig az Illyés által is feldolgozott *Nemtudomkával*. Sőt: az egyikben még egy komi mondókában is meglevő elem is fölmerül: meg kell kengetni vajjal az ajtót, hogy kinyíljék. A legősibb — pogány — időkre utaló mese a „*Calu cel belit*” (*A kibelezett ló*), mely egyaránt utalhat a ló beléből való jóslásra, ugyanakkor az „állati feltámadás” motívuma is jelen van benne. (A ló társai nyerítésére feltámad.)

Érdekes és jellemző Purdi motívumgazdagságára a *commedia dell'arte*-től is oly kedvelt vándor mozzanatok beolvasztása: az egyikben a gazdag embernek csúnya felesége van, a szegény szomszédnak pedig szép. A gazdag szemet vet a szép asszonyra, aki — látszólag — kötélnek is áll, két feltétellel: ha kap egy hímmzett bundácskát, és ha sötétben találkozhatnak. Aztán pedig megbeszéli a csúf asszonnyal a dolgot: őt küldi maga helyett a találkára. Klasszikus szerepcsere. A szegénynek csele etikailag persze itt is megszépül, hiszen ki sajnálná a gazdagot?

Az egyik legérdekesebb mese az „*Ūritu și mîndra satului*” (*A rusnya legény és a falu szépe*). Ebben a csúf, de eszes legény elnyeri a szép, de eladókorból már kinőtt leány kezét. A kiegészülésnek, a *lehetséges kompromisszumnak* valóságos modelljét adja e mese.

A könyv igen méltányos példányszámban (1600), olcsó áron (9 forint) jelent meg az *Editura didactică* (vagyis a Tankönyvkiadó, Budapest) gondozásában, *Ștefan Oroian* illusztrációival, a Magyarországi Románok Demokratikus Szövetsége (Uniunii Democratice a Românilor din Ungaria) égisze alatt.

P. SEBŐK ANNA

Egy szlovák nyelvű néprajzi monográfia

JÁNOS MANGA: Z MINULOSTI VEŇARCU

Újabb becses kiadvánnyal gyarapodott a hazánkban élő szlovák nemzetiség. Az anyanyelven megjelenő néprajzi kötet sorozat (*Národopis Slovákov v Maďarsku*) első kötete után megjelent egy szlovák nyelvű falumonográfia is a vegyes lakosú Vanyarcról. Szerzője Manga János, gondozója Magyarországi Szlovákok Demokratikus Szövetsége. Az anyanyelvű kiadás szocialista nemzetiségi politikánk következetes megvalósulásának az eredménye, éppúgy, mint sok egyéb között például a szlovák